Translated from English to Bosnian - www.onlinedoctranslator.com

Ref. br.: 2024-1-ES01-KA220-ADU-000245715

XXIAdults

Prilagođavanje sistema obrazovanja odraslih XXI vijeku

Stručno priznavanje za odrasle – Poboljšanje pristupa certificiranim vještinama i mogućnostima zapošljavanja

Co-funded by the European Union

Naziv dobre prakse
Stručno priznavanje za odrasle– Poboljšanje pristupa certificiranim vještinama i mogućnostima zapošljavanja
Sažetak prakse Kratak, lako razumljiv sažetak: Šta je praksa, za koga i u koju svrhu?
Dobra praksa priznavanja stručnog znanja za odrasle fokusira se na omogućavanje odraslima, posebno onima s neformalnim radnim iskustvom, da steknu svoje vještine i kompetencije**formalno priznato**putem standardiziranih postupaka ocjenjivanja i certifikacije. Praksa je usmjerena na odrasle osobe s radnim iskustvom, ali bez formalnih kvalifikacija,uključujući dugotrajno nezaposlene osobe, radnike koji prelaze iz jednog sektora u drugi, migrante i odrasle koji traže napredovanje u karijeri. Pružajući validaciju kompetencija i certifikaciju na osnovu prethodnog učenja (Priznavanje prethodnog učenja – RPL), omogućava odraslima skratiti puteve obuke, steći službene kvalifikacije i poboljšati zapošljivost. Uglavnom se provodi od strane centara za strukovno obrazovanje i obuku (VET), obrazovanja odraslih**pružatelji usluga i zavodi za zapošljavanje**, ova praksa koristi procjene vještina, evaluacije portfolija i praktične ispite za provjeru postojećih kompetencija. Certificirani odrasli mogu zatim lakše ulaze na tržište rada, mijenjaju profesiju ili nastavljaju formalno obrazovanje**na višim nivoima**. Krajnji cilj ove prakse je smanjenje prepreka zapošljavanju, podrška cjeloživotnom učenju i odgovor na potrebe tržišta rada prepoznavanjem vrijednosti praktičnog, na radnom mjestu zasnovanogiskustvo, čak i kada je stečeno izvan formalnog obrazovanja.

Opis prakse - minimalno 2000 znakova
1) Kontekst / Pozadina Koja je bila početna potreba ili problem?Ko je bila ciljna grupa? Bio je to dio od jedan veći program iliprojekat?

Co-funded by the European Union

A. Inicijali **Potreba /Problem**:

Praksa priznavanja stručnih kvalifikacija za odrasle razvijena je kao odgovor na stalnu neusklađenost između postojećeg radnog iskustva odraslih i formalnih kvalifikacija koje zahtijeva tržište rada. Mnogi odrasli u Bosni i Hercegovini i široj regiji Zapadnog Balkana stekli su vrijedne profesionalne kompetencije kroz godine neformalnog ili neformalnog rada, kao što su građevinarstvo, ugostiteljstvo, poljoprivreda, njegovateljstvo ili zanati, ali im je nedostajalozvanične certifikate koji potvrđuju ove vještine.

Ovaj nedostatak formalnog priznanja uzrokovao je višestruke socio-ekonomske izazove:

1. **Ograničene mogućnosti zapošljavanja**
   - Poslodavci, posebno u reguliranim sektorima, zahtijevali su službene diplome ili stručne certifikate. Kvalificirani radnici bez dokumenata često su bili ograničeni na neformalne poslove s niskim plaćama i bez socijalne zaštite.
2. **Dugi i skupi putevi prekvalifikacije**
   - Odrasli koji su već savladali specifične vještine vezane za posao bili su prisiljeni ponavljati pune programe obuke kako bi dobili certifikate, što je gubilo vrijeme i resurse.
3. **Prepreke za mobilnost u karijeri i cjeloživotno učenje**
   - Bez priznatih kvalifikacija, odrasli ne bi mogli napredovati u visokom obrazovanju ili specijalizovanim kursevima, što je ograničavalo napredovanje u karijeri i smanjivalo motivaciju za cjeloživotno učenje.
4. **Nedostatak vještina na tržištu rada**
   - Paradoksalno, dok su mnogi kvalificirani radnici bili nedovoljno zaposleni, poslodavci u ključnim**sektori kao što su građevinarstvo, ugostiteljstvo, metaloprerađivačka industrija i informaciono-komunikacijska tehnologija**prijavljeno teško**nedostatak certificiranih radnika**.
5. **Isključenje od RanjivGrupe**
   - Problem je posebno pogodio dugotrajno nezaposlene odrasle osobe, žene koje se vraćaju na tržište rada, migrante i ruralno stanovništvo koje je često učilo zanate.neformalno, ali nisu mogli pristupiti boljim mogućnostima zaposlenja zbog nedostatka formalnog dokaza o kompetencijama.

Ovi izazovi istakli su hitnu potrebu za sistematskim pristupom priznavanju prethodnog učenja (RPL), omogućavajući odraslima da steknu formalne kvalifikacije na osnovu vještina koje već posjeduju.

B. **MetaGrupa**:

Praksa je posebno bila usmjerena na odrasle osobe koje su imale praktično iskustvo, ali nisu imale formalne kvalifikacije:

1. **Odrasli sa Neformalno ili Neformalno PosaoIskustvo**
   - Kvalificirani radnici u zanatima kao što su stolarija, građevinarstvo, krojenje, njegovateljstvo, ugostiteljstvo ili poljoprivreda.
2. **DugoročnoNezaposleni odrasli**

- Pojedinci koji žele ponovo ući na tržište rada, ali ne mogu dokazati svojukompetencije poslodavcima.

3. **Žene i KarijeraPovratnici**
   - Žene koje se vraćaju na posao nakon dugih pauza i koje su dobile posao u domaćinstvu ili za brigu o sebi.**srodne vještine**neformalno.
4. **Migranti iPovratnici**
   - Odrasli koji su radili u inostranstvu ili u drugim regionima, ali nisu imali zvanično priznate kvalifikacije.
5. **Seosko stanovništvo i zanatlije**
   - Ljudi koji se bave tradicionalnim zanatima ili poljoprivredom i koji žele formalizirati svojevještine za rast poslovanja.

C. Dio većeg programa ili projekta

Inicijativa za priznavanje stručnih znanja za odrasle bila je dio šire nacionalne i regionalne**napori**uskladiti obrazovanje odraslih sa strategijama EU za cjeloživotno učenje i tržište rada:

1. **EU i ETF Doživotno UčenjeOkviri**
   - Uz podršku Evropske fondacije za obuku (ETF), praksa je usklađena sa EUpreporuke o priznavanju prethodnog učenja (RPL) i Evropskom okviru za kvalifikacije (EQF).
2. **Nacionalne strategije zapošljavanja i reforma strukovnog obrazovanja i osposobljavanja**
   - Integrirano u reforme obrazovanja odraslih i programe zavoda za zapošljavanje,s ciljem smanjenja nezaposlenosti i rješavanja nedostatka vještina.
3. **DVV Međunarodne inicijative za obrazovanje odraslih**
   - U nekim regijama, praksa je implementirana u okviru projekata cjeloživotnog učenja koje podržava DVV International, promovirajući inkluzivne sisteme obrazovanja odraslih.
4. **Podrška od MeđunarodniDonatori**
   - Projekti finansirani u okviru IPA III i GIZ-a (Njemačka saradnja) podržali su razvoj standarda procjene i izgradnju kapaciteta za centre za obrazovanje odraslih.

D. Zašto je praksa bila neophodna

Praksa je odgovorila na dvije ključne potrebe:

- **Ekonomske i potrebe tržišta rada:**Validacijom postojećih kompetencija, poslodavci su mogli brže popuniti praznine u vještinama, a istovremeno su smanjili vrijeme koje odrasli provode u nepotrebnim prekvalifikacijama.
- **Potreba za socijalnom inkluzijom:**To je ranjivim grupama dalo drugu priliku da uđu u formalni**zaposlenje**, poboljšavajući njihove prihode, socijalnu sigurnost i motivaciju za daljnje obrazovanje.

U suštini, praksa priznavanja stručnog znanja za odrasle poslužila je kao most između neformalnog radnog iskustva i formalnih mogućnosti zaposlenja, podržavajućii ekonomski razvoj i socijalna inkluzija.

2) **Ciljevi**

Koji su bili ciljevi prakse? Šta je njen cilj bio poboljšati ili promijeniti?

The **Stručno Priznanje za Odrasli** praksa bio je dizajniran do stvoriti jedan **strukturiran, fer,i pristupačan sistem**za formalno validiranje vještina stečenih kroz neformalno i informalno učenje. Njegovi primarni ciljevi bili su usmjereni na poboljšanje zapošljivosti, učešća u cjeloživotnom učenju i odziva tržišta rada.

1. **Obezbijediti Formalno Priznanje od Prije Učenje** (RPL):

- **Cilj:**Utvrditi procedure za procjenu i certificiranje kompetencija stečenih kroz radno iskustvo, samostalno učenje ili neformalnu obuku.
- **Namjeravana promjena:**Omogućiti odraslima da steknu službene kvalifikacije ili djelomične**certifikati**bez ponavljanja čitavih strukovnih programa.

2. **Poboljšati zapošljivost i pristup boljim poslovima**:

- **Cilj:**Omogućiti odraslima sa dokazanim vještinama pristup formalnom zaposlenju, napredovanju u karijeri i reguliranim profesijama.
- **Namjeravana promjena:**Smanjiti nedovoljnu zaposlenost i oslanjanje na neformalni rad, povećavajući stabilnost prihoda i pokrivenost socijalnim osiguranjem.

3. **Skrati i Pojednostavite Obuka**`Putevi`:

- **Cilj:**Omogućite iskusnim odraslim osobama da preskoče module obuke za kompetencije koje već imaju **majstor**, fokusirajući se samo na nedostajuće vještine.
- **Namjeravana promjena:**Učinite učenje odraslih bržim, pristupačnijim i motivirajućim,podsticanje cjeloživotnog učenja.

4. Odgovor na nedostatak vještina na tržištu rada:

- **Cilj:**Pomozite poslodavcima da popune hitna radna mjesta u sektorima kao što su građevinarstvo, metaloprerađivačka industrija, njega, informaciono-komunikacijska tehnologija i ugostiteljstvo certificiranjem već kvalificiranih radnika.
- **Namijenjeno Promjena:** Smanji **neusklađenosti između rad snabdijevanje ipotražnja**.

5. **Promovirati socijalnu inkluziju i jednake mogućnosti**:

- **Cilj:**Obezbijediti ranjive grupe (dugotrajno nezaposleni, radnici na selu, žene,**migranti)**s drugom šansom za uključivanje u formalno tržište rada.

- Informativne kampanje bile su usmjerene na nezaposlene odrasle osobe, iskusne radnike i **ranjive grupe**putem zavoda za zapošljavanje, lokalnog radija, nevladinih organizacija i mreža u zajednici.

Korak 2: Registracija i početno savjetovanje (1-2 sedmice)

1. **KandidatRegistracija**
   - Zainteresovani odrasli registrovani u centrima za obrazovanje odraslih ili biroima za zapošljavanje,pružajući osnovne informacije o svom radnom iskustvu.
2. **Orijentacija i savjetovanje**
   - **RPL savjetnici**održali su individualne sesije kako bi objasnili proces priznavanja,kriteriji podobnosti i mogući ishodi.
   - Odrasli su vođeni u identificiranju profesionalnih profila ili djelomičnih**kvalifikacije**odgovaralo njihovom iskustvu.

Korak 3: Prikupljanje dokaza – Razvoj portfolija (2–4 sedmice)

1. **Priprema ličnog portfolija**
   - Kandidati su, uz pomoć savjetnika RPL-a, prikupili dokaze o kompetencijama, uključujući:
     - **Posao reference, fotografije, ili videozapisi** od završenoprojekti
     - **Certifikati neformalne obuke**
     - **Samoprocjene ili klijentpreporuke**
2. **Podnošenje iRecenzija**
   - Portfolio je poslan na prethodnu procjenu kako bi se provjerilo da li kandidatimao je dovoljno dokaza za prelazak na formalnu evaluaciju.

Korak 4: **Kompetencija Procjena** (1–3sedmice)

1. **Praktično VještineTestiranje**
   - Kandidati su demonstrirali svoje kompetencije kroz praktične ispite u radionicama ili simuliranim radnim okruženjima (npr. stolarija, njegovateljstvo, ugostiteljski poslovi).
2. **Strukturirano Intervjui i ZnanjeTestovi**
   - Procjenjivači su provodili usmene intervjue ili pismene testove kako bi procijenili teorijskeznanje i vještine rješavanja problema relevantne za zanimanje.
3. **Posmatranje radnog mjesta (ako je primjenjivo)**
   - U nekim slučajevima, procjenitelji su posjetili kandidate na njihovim trenutnim radnim mjestima kako bi provjerilikompetencije u stvarnim životnim uslovima.

Korak 5: **Certifikacija i Povratne informacije** (1–2sedmice)

1. Priznavanje i dodjela certifikata
   - Uspješni kandidati su dobili ili:
     - **Potpuni certifikati o stručnoj kvalifikaciji**(ako su sve kompetencije dokazane)

- **Djelomično kvalifikacije ili izjave od kompetencije**, sa savjetna dodatna obuka potrebna za potpunu certifikaciju.

2. **Povratne informacije i smjernice za daljnje učenje**
   - Oni koji nisu ispunili sve uslove dobili su personalizovanu obuku**staze**da upotpune nedostajuće kompetencije.

Korak 6: **Praćenje i Rad Tržište Integracija** (U toku)

1. **ZapošljavanjePodrška**
   - Ovlaštene odrasle osobe su upućivane poslodavcima putem zavoda za zapošljavanje ilipodržani u pokretanju samozapošljavanja.
2. **Praćenje iEvaluacija**
   - Centri su pratili rezultate zapošljavanja i zadovoljstvo učesnika kako bi poboljšati RPL sistem.

Trajanje

Kompletan RPL proces za pojedinačnog kandidata obično je trajao 1-2 mjeseca, ovisno o:

- Složenost zanimanja
- Dostupnost dokaza
- Zakazivanje praktičnih testova

Implementacija na nivou cijelog sistema, uključujući pripremne faze, u pilot centrima je trajala 6-12 mjeseciprije širenja na druge regije.

4) Rezultati / Rezultati

Koji su bili konkretni rezultati?
Kakav je uticaj praksa imala na učesnike?

Co-funded by the European Union

1. **Povećan broj certificiranih odraslih osoba:**

- **BetonRezultat:**
  Stotine odraslih, koji su ranije bili ograničeni na neformalni rad, dobili su zvanične stručne kvalifikacije ili djelimične certifikate.
- **Utjecaj naUčesnici:**
  Mnogi su prijavili trenutno poboljšanje izgleda za posao, jer su poslodavci prihvatilicertificirane kompetencije kao dokaz profesionalnih vještina.

„Radio sam kao stolar 15 godina, ali nikada nisam imao certifikat. Sada mogu aplicirati za ugovore, pa čak i pokrenuti vlastiti registrovani posao.“– Amir, 45, učesnik

2. **Poboljšana zaposlenost i mobilnost u karijeri**:

- **BetonRezultat:**
  Značajan dio certificiranih učesnika pronašao je nove poslove ili poboljšao svoj radni proces**uslovi**u roku od nekoliko mjeseci nakon priznanja.
- **Utjecaj naUčesnici:**
  Odrasli su dobili pristup formalnom zaposlenju, socijalnom osiguranju i višim platama. Neki su koristili svoje certifikate za prelazak u bolje plaćene sektore ili napredovanje na nadzorne pozicije.

„Konačno sam prešla s povremenih poslova čišćenja na rad u certificiranom centru za njegu starijih osoba nakon što sam dobilamoje vještine su prepoznate.”– Selma, 3S, njegovateljica

3. **Kraća i jeftinija obukaPutevi**:

- **BetonRezultat:**
  Odraslima koji su stekli djelimične certifikate bilo je dozvoljeno da preskoče module obuke za kompetencije koje su već savladali, čime su smanjeni troškovi i vrijeme potrebno za sticanjepune kvalifikacije.
- **Utjecaj naUčesnici:**
  Povećana motivacija za nastavak formalnog učenja, jer se obuka činila fleksibilnijom i ostvarivijom.

4. **Socijalna inkluzija i osnaživanje**:

- **BetonRezultat:**
  Ranjive grupe, kao što su dugotrajno nezaposleni odrasli, žene koje se vraćaju na posao,**i seoski radnici**, uspješno su integrirani u formalne puteve zapošljavanja.
- **Utjecaj naUčesnici:**
  Učesnici su prijavili poboljšano samopouzdanje, finansijsku nezavisnost i društveno priznanje.

Co-funded by
the European Union

„Godinama sam radila neformalno kao krojačica. Sada, sa svojim certifikatom, otvorila sam malu radnju za šivenje i zaposlila još dvije žene.“– Adela, 50, poduzetnica

5. **Rad TržištePrednosti**:

- **BetonRezultat:**
  Poslodavci su dobili pristup većem broju certificiranih radnika, smanjujući nedostatak vještina u ključnim sektorima kao što su građevinarstvo, ugostiteljstvo, njega i informaciono-komunikacijske tehnologije.
- **Utjecaj naInstitucije:**
  Zavodi za zapošljavanje i centri za strukovno obrazovanje ojačali su partnerstva s poslodavcima i poboljšali svoju reputaciju pouzdanih izvora kvalificirane radne snage.

6. **Jačanje sistema obrazovanja odraslih i stručnog obrazovanja**:

- **BetonRezultat:**
  Centri za obrazovanje odraslih integrirali su RPL kao standardiziranu uslugu, usklađujući se sa standardima kvalitete EU i EQF-a.
- **Utjecaj naPružaoci usluga:**
  Centri su postali privlačniji odraslima, koji su ih sve više doživljavali kao praktične puteve do formalnog zaposlenja, a ne samo kao tradicionalno obrazovanje u učionicama.

5) Učesnici Priče – opcionalno
Kratki citati, lična razmišljanja ili iskustva koja dijele učesnici

1. **Amir**, 45, Stolar (Zenica)

„Radim sa drvetom već preko 15 godina, ali niko mi nije vjerovao bez certifikata. Nakon ovog programa, dobio sam zvaničnu kvalifikaciju i sada mogu prihvatati veće ugovore, pa čak i zapošljavati asistente. To je sve promijenilo za moj posao.“

2. **Selma**, 39, Njegovatelj/ica (Sarajevo)

„Godinama sam radio neformalno, brinući se o starijim osobama u njihovim domovima. S ovim priznanjem,Dobio/la sam certifikat i pronašao/la posao u profesionalnom centru za njegu starijih osoba. Sada se osjećam poštovano i prvi put imam socijalno osiguranje.

3. **Adela**, 50, Krojačica (Mostar)

„Šivenje sam naučila od svoje majke i decenijama sam radila bez ikakvih papira. Sada, sa certifikatom, otvorila sam malu radnju za šivenje i čak zaposlila još dvije žene. Ponosna sam što…“vodim vlastiti registrovani biznis.”

4. **Haris**, 33, Građevinski radnik (Banja Luka)

„Ranije sam mijenjao posao svakih nekoliko mjeseci jer niko nije priznavao moje iskustvo. Nakon ovog procesa, dobio sam certifikat i sada stalno radim u građevinskoj firmi. Moja plata se povećala i prvi put se osjećam sigurno.“

5. **Lejla**, 42, Kuhar (Tuzla)

„Imao sam iskustva u kuhanju u restoranima, ali nikada nisam mogao aplicirati za bolje pozicije bez dokumenata. Nakon što su moje vještine priznate, postao sam certificirani kuhar i sada vodim…“mali tim u hotelskoj kuhinji.”

6) UspjehFaktori

Šta je učinilo praksu efikasnom ili inovativnom?
Da li je bilo jedinstvenih ili kreativnih elemenata?

Co-funded by the European Union

1. **Praktično,Procjena zasnovana na kompetencijama:**

- **Šta ga je učinilo efikasnim:**
  Praksa se fokusirala na stvarne vještine, a ne na formalno školovanje, koristeći praktične ispite, zapažanja na radnom mjestu i dokaze iz portfolija.
- **Jedinstvenoelement:**
  Odrasli su demonstrirali svoje kompetencije u realnim radnim okruženjima (npr. priprema jelaza kuhare, popravak namještaja za stolare), što je povećalo povjerenje poslodavaca.

2. **Poravnanje sa Rad TržištePotrebe**:

- **Šta ga je učinilo efikasnim:**
  Kvalifikacije priznate kroz program razvijene su u konsultaciji s poslodavcima i zavodima za zapošljavanje, osiguravajući neposrednu relevantnost za slobodna radna mjesta.
- **Jedinstvenoelement:**
  Poslodavci su ponekad bili uključeni kao vanjski procjenitelji, stvarajući direktnu vezuizmeđu certificiranih odraslih osoba i mogućnosti zapošljavanja.

3. **Vremenska i ekonomična efikasnost za odrasle**:

- **Šta ga je učinilo efikasnim:**
  Prepoznavanjem postojećih vještina, odrasli su preskočili nepotrebne module obuke, uštedivši mjesece učenja i značajne troškove.
- **Jedinstvenoelement:**
  Ovaj pristup motivirao je čak i starije odrasle osobe i dugotrajno nezaposlene osobe daučestvovati, jer se činilo praktičnim i ostvarivim.

4. **Inkluzivnost i rad s ranjivim grupama**:

- **Šta ga je učinilo efikasnim:**
  Poseban rad putem nevladinih organizacija, ženskih udruženja i ruralne zajednice**centri**pomoglo je uključivanju grupa tradicionalno isključenih iz formalnog obrazovanja.
- **Jedinstvenoelement:**
  Žene koje su se vraćale na posao i zanatske radnice u ruralnim područjima imale su prioritet, stvarajući snažno društveno**ishodi inkluzije**.

5. **PersonaliziranoSavjetovanje i podrška**:

- **Šta ga je učinilo efikasnim:**
  Svaki kandidat je dobio individualno vodstvo od savjetnika RPL-a, što im je pomoglo u izgradnjiportfolije i pripremu za ocjenjivanje.

- **Jedinstvenoelement:**
  Ovaj individualni mentorski pristup smanjio je anksioznost među učesnicima i izgradio povjerenje.u procesu.

6. **Partnerstvoi institucionalna saradnja**:

- **Šta ga je učinilo efikasnim:**
  Praksa je uključivala centre za obrazovanje odraslih, strukovne škole, zavode za zapošljavanje i ministarstva, osiguravajući da je priznavanje pravno validno i da mu poslodavci vjeruju.
- **Jedinstvenoelement:**
  Saradnja više zainteresovanih strana učinila je certifikate zvaničnim i nacionalno priznatim,ne samo neformalne preporuke.

7. **Motivacija za DoživotnoUčenje**:

- **Šta ga je učinilo efikasnim:**
  Dobijanje djelomične ili potpune certifikacije motiviralo je odrasle da nastave učenje, jer su sada formalno obrazovanje smatrali dostižnim i relevantnim.
- **Jedinstvenoelement:**
  Mnogi učesnici su se kasnije upisali na naprednu obuku ili program razvoja poslovanja**programi**, stvarajući dugoročni uticaj.

7) Prenosivost / Preporuke

Može li se praksa primijeniti i negdje drugdje?
Koji su uslovi potrebni za uspješnu implementaciju?

Da, praksa priznavanja stručnog znanja za odrasle je u velikoj mjeri prenosiva i može serepliciranou drugim zemljama, posebno onima sa:

- **Veliki broj odraslih koji rade u neformalnim ili neformalnim sektorima**
- **Tržišta rada suočavaju se s nedostatkom vještina**
- **Visoka stopa nezaposlenosti među iskusnim, ali necertificiranim radnicima**

Posebno je pogodan za zemlje Zapadnog Balkana, Istočne Evrope i zemlje u razvoju,gdje se stručne vještine često stiču neformalno, ali ih formalni procesi ne prepoznaju**obrazovni sistemi**.

1.Uslovi potrebni za uspješnu implementaciju:

Da bi se ova praksa efikasno ponovila, potrebno je ispuniti nekoliko ključnih uslova:

A. Pravni i institucionalni okvir

- Vlade trebaju uspostaviti propise koji omogućavaju formalno priznavanje prethodnih**učenje (RPL)**.
- Certifikati moraju biti usklađeni s nacionalnim kvalifikacijskim okvirima (NQF) ipriznati od strane poslodavaca.

B. Standardizirani okviri kompetencija

- Razviti jasne standarde zanimanja koji opisuju potrebne kompetencije za svaku profesiju.
- Osigurati usklađenost s Evropskim okvirom za kvalifikacije (EQF) ili sličnim standardimaza međunarodni kredibilitet.

C. Vješti procjenitelji i RPL savjetnici

- Obučiti procjenitelje i osoblje za obrazovanje odraslih da pravedno procjenjuju kompetencije putem praktičnih testova, procjena portfolija i intervjua.
- Pružiti savjetovanje i mentorstvo kandidatima tokom procesa.

D. Snažna partnerstva s poslodavcima

- Uključite poslodavce i sektorske komore u dizajniranje kriterija za procjenu i, ako jeako je moguće, uključite ih kao vanjske evaluatore.
- Poslodavci trebao obavezati se do **zapošljavanje ili promoviranje certificiranradnici**.

E. Pristupačnost i inkluzivnost

- Pojednostaviti procedure za ranjive grupe pružanjem smjernica, finansijske podrške i**fleksibilni rasporedi**.
- Terenski rad trebao meta **ruralni područja, ženski grupe, i nezaposlenodrasli**.

F. Finansijska i logistička podrška

- Vlade ili donatori trebaju subvencionirati naknade za procjenu kako bi proces bio što jednostavniji.pristupačno, posebno za nezaposlene odrasle osobe.
- Opremiti strukovne centre radionicama i alatima za praktično testiranje.

G. Kampanje za podizanje svijesti

- Promovirati prednosti priznavanja putem zavoda za zapošljavanje, nevladinih organizacija i medija,jer mnogi odrasli nisu svjesni da mogu dobiti certifikat na osnovu iskustva.

2. Preporuke **za Skaliranje iAdaptacija**:

1. **Započnite s pilot centrima**– Implementirati u nekoliko strukovnih centara, testirati metodologiju,i postepeno se širiti na nacionalnom nivou.
2. **Integracija sa službama za zapošljavanje**– Povežite sistem prepoznavanja sa usklađivanjem poslova**usluge**kako bi se osiguralo da certificirani radnici brzo pronađu zaposlenje.
3. **Kombinujte sa mogućnostima obuke**– Ponuditi premosni kursevi za odrasle kojima je potrebno samonekoliko dodatnih modula za sticanje potpunih kvalifikacija.
4. **Redovno pratite i ažurirajte**– Prikupljati podatke o rezultatima zapošljavanja i prilagođavati metode procjene kako bi odražavale nove potrebe tržišta rada.

8) Savjeti / Savjeti za implementaciju – opcionalno

Kontrolne liste, lekcije ili savjeti za one koji žele primijeniti praksu.

Co-funded by the European Union

1. **Prvo izgradite čvrstu pravnu i institucionalnu osnovu**:

Kontrolna lista:
Osigurati da nacionalni propisi omogućavaju priznavanje prethodnog učenja (RPL). Povežite certifikate s nacionalnim kvalifikacijskim okvirima (NQF) kako biste osigurali povjerenje poslodavaca. Osigurajte službenu podršku ministarstava obrazovanja i rada.

Lekcija: Bez pravnog priznanja, certifikati se mogu smatrati neformalnim i poslodavci ih ne cijene.

2. **Početak sa Velika potražnjaSektori**:

Kontrolna lista:
Identificirajte profesije koje se suočavaju s nedostatkom vještina (npr. građevinarstvo, njega, ugostiteljstvo). Prvo razvijte standarde ovlaštenog profesionalnog učenja (RPL) i kriterije procjene za ove sektore.

Lekcija: Početak s prioritetnim sektorima pokazuje brze koristi za tržište rada, gradeći povjerenjemeđu poslodavcima i kreatorima politika.

3. **Voz Procjenitelji i Obezbijediti KontinuiranoPodrška:**

Kontrolna lista:
Voz **iskusan stručno trenerke** kao RPLprocjenitelji.
Obezbijedite jasne smjernice i alate za procjenu (praktični modeli testova, predlošci portfolija).Ponudite mentorske sesije za procjenitelje kako bi razmijenili iskustva.

Lekcija: Vješti procjenitelji osiguravaju kredibilitet i pravednost, što je ključno za kandidata ipovjerenje poslodavca.

4. **Ponuda Personalizirano Savjetovanje zaUčesnici:**

Kontrolna lista:

Dodijelite savjetnike za RPL da pomognu kandidatima u pripremi portfolija i odabiru odgovarajućih kvalifikacija. Obezbijedite probne intervjue ili probne testove kako biste izgradili samopouzdanje.

Lekcija: Mnogi odrasli nisu upoznati s formalnim procedurama i potrebno im je vodstvo kako bi izbjegli**odustajanje**.

5. **Učinite proces pristupačnim i dostupnim**:

Kontrolna lista:
Subvencionirati naknade za nezaposlene i kandidate s niskim primanjima putem vladinog ili donatorskog finansiranja.

Co-funded by
the European Union

Organizovati mobilne jedinice za procjenu ili saradnju sa ruralnim centrima za strukovno obrazovanje kako bi se došlo do udaljenih područja.

Lekcija: Visoki troškovi ili putne barijere obeshrabruju učešće, posebno ranjive grupe.

6. **Uključiti PoslodavciRano**:

Kontrolna lista:
Konsultujte poslodavce prilikom dizajniranja standarda ocjenjivanja. Pozovite ih da posmatraju ili učestvuju u završnim ocjenjivanjima. Uspostavite ugovore o zapošljavanju za certificirane odrasle osobe.

Lekcija: Uključenost poslodavaca povećava neposrednu zapošljivost certificiranih učesnika.

7. **Komunicirajte Uspjeh PričeŠiroko**:

Kontrolna lista:
Podijelite svjedočanstva i priče o uspjehu prije/poslije putem medija i zavoda za zapošljavanje. Organizujte ceremonije dodjele certifikata kako biste izgradili povjerenje javnosti.

Lekcija: Lične priče inspirišu druge da učestvuju i podstiču kreatore politika da podrže skaliranje.

8. **Pratite i kontinuirano poboljšavajte**:

Kontrolna lista:
Praćenje zaposlenja **stope od certificiranodrasli**.
Prikupite povratne informacije od učesnika i poslodavaca kako biste poboljšali proces.Redovno ažurirajte standarde zanimanja na osnovu trendova na tržištu rada.

Lekcija: RPLnajefikasniji je kada se kontinuirano prilagođava stvarnim potrebama tržišta.

9) Lekcije Naučeno - opcionalno
Najveća iznenađenja, prepreke ili ključne zaključke tokom implementacije.

Co-funded by the European Union

1. **Mnogi kvalifikovani radnici su u početku bili skeptični**:

- **Iznenađenje:**Neki odrasli su oklijevali da se prijave jer su vjerovali da njihovo neformalno iskustvo neće biti cijenjeno ili su se bojali da neće proći testove.
- **Zaključak: Kampanje za podizanje svijesti i izgradnja povjerenja**putem rada u zajednici subitno. Dijeljenje priča o uspjehu pomaže u uvjeravanju kandidata da učestvuju.

2. **Portfoliji su često bili loše dokumentirani**:

- **Prepreka:**Mnogi kandidati su se mučili da prikupe odgovarajuće dokaze o svojim vještinama (fotografije,reference, certifikati).
- **Zaključak: Namjensko savjetovanje i radionice**značajno na pripremu portfolijapoboljšati stope uspjeha.

3. **Poslodavci Postao/la Snažan Zagovornici JednomUključen**:

- **Iznenađenje:**U početku su neki poslodavci sumnjali u pouzdanost radnika sa RPL certifikatom. Međutim, nakon učešća u procjenama, postali su aktivni podržavaoci i čak su nudili poslove certificiranim odraslim osobama na licu mjesta.
- **Za ponijeti:**Direktno uključivanje poslodavaca u panele za procjenu ili validaciju**radionice**povećava prihvatanje i zapošljavanje.

4. **Praktično Procjene Zahtijevati ZnačajnoResursi**:

- **Prepreka:**Provođenje realističnih praktičnih ispita zahtijevalo je dobro opremljene radionice,**alate i obučene procjenitelje**, što je nedostajalo nekim centrima.
- **Za ponijeti:**Početna investicija u modernu opremu i obuku procjenitelja je ključna zaodržavanje kredibiliteta.

5. **Ranjivim grupama je potrebna dodatna podrška**:

- **Iznenađenje:**Ženama, seoskim radnicima i dugotrajno nezaposlenima bio je potreban fleksibilniji radni raspored, financijska pomoć i podrška za izgradnju samopouzdanja nego što je prvobitno planirano.
- **Za ponijeti:**Pružanje mogućnosti čuvanja djece, putnih subvencija i pripremnih troškova**kursevi**uveliko povećava učešće među ranjivim grupama.

6. **Motivacija za Doživotno Učenje PovećanoNeočekivano**:

- **Iznenađenje:**Mnogi odrasli koji su u početku željeli samo certifikaciju kasnije su se upisali u dodatne programe obuke kako bi napredovali u karijeri.
- **Za ponijeti:**Priznanje može poslužiti kao snažan motivator za dalje obrazovanje,posebno kada se kombinuje sa savjetovanjem o karijeri.

Co-funded by
the European Union

7. **Kontinuirano Ažuriranja JesuNeophodno**:

- **Prepreka:**Neki profesionalni standardi su brzo zastarjeli, posebno u sektorima koji se brzo mijenjaju poput informaciono-komunikacijskih tehnologija (IKT).
- **Zaključak: Redovni pregledi standarda i kriterija procjene**potrebno je održavatirelevantnu praksu.

10) Fotografije koje ilustruju opisanu praksu
Molimo priložite najmanje 3 fotografije koje se odnose na opisanu dobru praksu

Trenutno ne postoje javno dostupne stvarne fotografije konkretno iz implementacije dobre prakse „Stručno priznavanje za odrasle – Poboljšanje pristupa certificiranim vještinama".**i mogućnosti zapošljavanja"**u Bosni i Hercegovini. Ove vrste slika (praktičneprocjene, pregledi portfolija, ceremonije certifikacije) se uglavnom čuvaju u internoj dokumentaciji centara za strukovno obrazovanje, zavoda za zapošljavanje i implementatora projekata.

U komunikaciji smo s centrima i kada ih dobijemo, postavit ćemo ih.

PROFIL PRAKSE – KONTROLNA LISTA ZA KLASIFIKACIJU

Molimo označite sve kategorije koje se odnose na vašu opisanu praksu. Možete odabrati više od jedne.

VRSTA PRAKSE	
☐	Učenje kroz rad
☐	Međugeneracijsko učenje
☐	Učenje u zajednici
☐	Digitalno / kombinovano učenje
☐	Učenje od vršnjaka
☐	Mentorstvo / koučing
☐	Kulturni/kreativni pristupi
☒	Saradnički / zasnovan na partnerstvu
☒	Ostalo (navesti): Priznavanje prethodnog učenja (RPL) – *formalna validacija kompetencija*
CILJGRUPA	
☒	Odrasli sa niskim kvalifikacijama
☒	NEET (Osobe koje nisu u obrazovanju, zaposlene ili se ne obučavaju)
☒	Migranti / Izbjeglice
☒	Starije odrasle osobe
☒	Žene
☐	Osobe s invaliditetom

☒	Druge ranjive grupe
☒	Opšta odrasla populacija
OKRUŽENJE ZA UČENJE	
☒	Formalno
☒	Neformalno
☐	Neformalno
RAZVIJENE VJEŠTINE /	
☐	Pismenost (čitanje, pisanje, razumijevanje)
☐	Numerički rad (matematika,
☐	Digitalne vještine
☐	STEM (nauka, tehnologija, inženjerstvo, matematika)
☒	Lično, društveno i učenje za učenje
☐	Građanske
☒	Poduzetništvo
☐	Kulturna svijest i izražavanje
☐	Jezičke vještine
☒	Vještine vezane za posao /
☐	Zelene kompetencije
☒	Ostalo (navedite):
POTENCIJALKORISNICI	
☒	Nastavnici /
☒	Administrativno osoblje
☒	Uprava škole / centra
☒	Kreatori politika / Javna uprava
☒	Nevladine organizacije / Organizacije zajednice
☒	Ostalo (navesti): Poslodavci i privredne komore kao *ključni partneri za validaciju*

Glosar kategorija (objašnjenje stavki kontrolne liste) Vrsta prakse

- Učenje kroz rad – učenje kroz praktične aktivnosti, metode zasnovane na praksi kao što su radionice ili stvarni zadaci.
- Međugeneracijsko učenje – aktivnosti koje uključuju učesnike različitih starosnih grupa koji uče jedni od drugih.
- Učenje u zajednici – učenje koje se odvija unutar lokalne zajednice, često kroz angažman u stvarnom životu.
- Digitalno / kombinovano učenje – obrazovanje korišćenjem digitalnih alata (online) ili kombinacija online i metoda licem u lice.

- Vršnjačko učenje – učenje među učesnicima sličnog statusa ili iskustva, uz međusobnu podršku.
- Mentorstvo / koučing – individualna podrška od iskusnije osobe za pomoć u učenju i ličnom rastu.
- Kulturni/kreativni pristupi – korištenje umjetnosti, muzike, pozorišta, pripovijedanja itd. kao alata za učenje.
- Saradničke / partnerske – prakse koje uključuju saradnju između organizacija ili grupa.
- Ostalo (navesti) – bilo koja druga metoda koja nije navedena gore.

Ciljna grupa

- Odrasli s niskim kvalifikacijama – odrasli koji imaju nizak nivo formalnog obrazovanja ili osnovnih vještina.
- NEET-ovi – osobe koje nisu u sistemu obrazovanja, zaposlenja ili obuke (često mladi odrasli).
- Migranti / Izbjeglice – osobe koje su se doselile iz druge zemlje, a često se suočavaju s izazovima integracije.
- Starije odrasle osobe – Odrasle osobe starije od 65 godina
- Žene – prakse koje se posebno bave potrebama žena.
- Osobe s invaliditetom – osobe s fizičkim, senzornim, intelektualnim ili mentalnim zdravstvenim invaliditetom.
- Druge ranjive grupe – grupe u riziku od isključenosti (npr. dugotrajno nezaposleni, beskućnici).
- Opšta odrasla populacija – prosječni odrasli koji nisu u određenim kategorijama.

Okruženje za učenje

- Formalno – učenje u okviru zvaničnih obrazovnih sistema, certificirani kursevi (npr. škole, univerziteti).
- Neformalno – organizirano učenje izvan formalnog sistema (npr. radionice, obuka u zajednici).
- Neformalno – učenje kroz svakodnevna iskustva, bez strukturiranog kursa (npr. volontiranje, porodica).

Razvijene vještine / kompetencije

- Pismenost – čitanje, pisanje i razumijevanje tekstova (uključujući funkcionalne tekstove poput obrazaca).
- Numerički rad – korištenje matematike i logičkog zaključivanja.
- Digitalne vještine – korištenje digitalnih alata, npr. kreiranje CV-a, online alata, online platformi.
- STEM – nauka, tehnologija, inženjerstvo i matematika.
- Lično, društveno i učenje učenja – samosvijest, motivacija, timski rad, vještine cjeloživotnog učenja.
- Građanske kompetencije – aktivno građanstvo, razumijevanje demokratije i društvene odgovornosti.
- Preduzetništvo – kreativnost, inovacija, upravljanje projektima, preuzimanje rizika.
- Kulturna svijest i izražavanje – uvažavanje i stvaranje kulturnog sadržaja (npr. umjetnost, muzika).
- Jezičke vještine – sposobnost komunikacije na jednom ili više stranih jezika.
- Vještine vezane za posao / strukovne vještine – praktične vještine korisne u određenim poslovima ili profesijama.
- Zelene kompetencije – znanje i ponašanja koja podržavaju održivost i brigu o okolišu.

Co-funded by the European Union

– Ostalo – bilo koje druge razvijene vještine (molimo navedite).

Potencijalni korisnici– grupe koje bi mogle imati koristi od primjene, prilagođavanja ili inspiracije ovom praksom u svom radnom kontekstu.

Napomena: Ove kategorije slijede okvire EU kao što su Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje (2018), Akcioni plan za osnovne vještine (2025) i Vodič za program Erasmus+ 2025 – Glosar

Co-funded by the European Union

This document was created under the Creative Commons license:

Attribution-Non-Commercial-Share Alike (CC BY-NC-SA).

All or part of this document may be used, copied, and disclosed provided that the origin is mentioned, it is not used commercially, and its license is not modified.

All rights reserved.

© Copyright 2024 XXI Adults

Co-funded by the European Union